



VROM-Inspectie  
Ministerie van Volkshuisvesting,  
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

# Handreiking brandveiligheid van woonwagens en woonwagenlocaties



# Inhoudsopgave

|  |    |
|--|----|
| 1. Inleiding   | 01 |
| 2. Brandveiligheidsaspecten bij woonwagens                                     | 02 |
| 3. Wetgeving   | 04 |
| 4. Handvatten bij het opstellen van een bestemmingsplan voor woonwagenlocaties | 06 |
| 5. (Ver)plaatsen en verbouwen van een woonwagen                                | 08 |
| 6. Brandveilig gebruik   | 10 |
| Colofon  | 12 |

# 1. Inleiding

Gemeenten, corporaties en bewoners werken samen aan een betere kwaliteit van woonwagenlocaties. Daarbij komen alle aspecten aan de orde: werk en inkomen, scholing, wonen, welzijn en integratie. Geen van deze aspecten staat helemaal los van de andere, een integrale aanpak is nodig.

Bij het kwalitatief goed inrichten van een woonwagenlocatie speelt brandveiligheid een belangrijke rol. Wanneer is een woonwagenlocatie brandveilig? Hoe zou dit verbeterd kunnen worden? Hoe kunnen dergelijke verbeteringen desnoods afgedwongen worden? Wat is een brandveilige afstand tussen woonwagens?

Daarover gaat deze brochure; welke wetgeving is van toepassing op de brandveiligheid van woonwagens en hoe kunt u deze regelgeving gebruiken. Dit is van belang voor betrokkenen bij het beheer en de (her)inrichting van woonwagenlocaties, bewonersondersteuners, opstellers van bestemmingsplannen, bouwplantoetsers en handhavers.

2.

## Brandveiligheidsaspecten bij woonwagens



De regelgeving rond brandveiligheid is met name gericht op twee aspecten: veiligheid van personen en beheersbaarheid van de brand. Op vele manieren worden mensen aangespoord brandgevaarlijke situaties te voorkomen. Als er dan toch brand uitbreekt is het allerbelangrijkst dat de aanwezige mensen veilig kunnen vluchten. Daarnaast mag het vuur niet zó om zich heen grijpen dat een onbeheersbare brand ontstaat.

Bij de brandveiligheid van woonwagens spelen diverse factoren een rol: de bouwtechnische eigenschappen van de woonwagen, de aankleding, inrichting en het gebruik van de woonwagen en het gebruik van de ruimte rond de woonwagen.

## Bouwtechnisch: weerstand tegen branddoorslag en brandoverslag

Niet als een woning is een woonwagen bouwkundig gezien brandveilig als deze voldoet aan de bouwtechnische eisen voor bestaande bouw van het Bouwbesluit 2003<sup>1</sup>. De brandveiligheidseisen in dit Besluit bepalen de weerstand die een bouwwerk moet kunnen bieden tegen brand en de tijd voordat de brand kan overslaan naar een ander bouwwerk.

Er is een belangrijk verschil tussen de eisen voor bestaande woningen en bestaande woonwagens: daar waar het Bouwbesluit eisen stelt aan de brandwerendheid tussen bestaande woningen (brandoverslag), stelt het Besluit geen eisen aan de brandoverslag tussen bestaande woonwagens. Op bouwtechnische gronden kan dus niet altijd voorkomen worden dat een brand van de ene woonwagen kan overslaan naar de andere. Dit kan wel voorkomen worden door voldoende afstand tussen de woonwagens aan te houden.

## Afstand tussen woonwagens

Een ander belangrijk punt bij de brandveiligheid van woonwagenlocaties is dus de afstand tussen de woonwagens. Als de afstand te klein is kan een brand via de ramen, deuren en soms zelfs via de wanden eenvoudig overslaan van de ene naar de andere woonwagen. Voorschriften over de afstand tussen woonwagens kunnen opgenomen zijn in het bestemmingsplan. In de praktijk noemt men een afstand van ongeveer vijf meter brandveilig genoeg.

Om een brandveilige afstand tussen woonwagens te bepalen heeft de gemeente Den Haag een eigen onderzoek gedaan met het programma Winfire van Bris BV. Op basis van dit onderzoek besloot de gemeente Den Haag een onderlinge afstand van vijf meter op te nemen in het bestemmingsplan. Tabel 1 geeft een samenvatting van de brandoverslagberekeningen van dit onderzoek. Hieruit blijkt dat soms zelfs met een kleinere afstand dan vijf meter zou kunnen worden volstaan.

tabel 1 Samenvatting van berekeningen meest kritische punten van brandoverslag

| Samenvatting van berekeningen waarbij de meest kritische punten van brandoverslag zijn weergegeven. Hierbij mag de stralingsintensiteit niet > 15 kW/m <sup>2</sup> , zie NEN 6068 en NPR 6091 |  |   |   |   |
|--|--|---|---|---|
| Stralingsintensiteit (in kW/m <sup>2</sup> )   | Afstand 1 meter<br>loodrecht op de gevelen op een hoogte van 2,5 meter | Afstand 2 meter<br>loodrecht op de gevel en op een hoogte van 2,5 meter | Afstand 3,5 meter<br>loodrecht op de gevel en op een hoogte van 2,5 meter | Afstand 5 meter<br>loodrecht op de gevel en op een hoogte van 2,5 meter |
| Woonwagen met een gevel met daarin 5 gevelopeningen.   | 32,95  | 12,05   | 6,62  | 3,91  |
| Woonwagen met een gevel met daarin 1 gevelopening totaal.  | 13,73  | 12,05   | 6,61  | 4,59  |
| Woonwagen (huis) met vier gevels en 12 gevelopeningen  | 34,15  | 10,35   | 5,21  | 3,05  |

## Clusteren van woonwagens

In de praktijk is een onderlinge afstand van vijf meter niet altijd haalbaar. Veelal omdat een woonwagenlocatie daar te klein voor is en uitbreiding niet mogelijk is. Vaak is het wel mogelijk de woonwagens te clusteren in kleine groepjes, waarbij tussen de verschillende groepjes van woonwagens dan wel voldoende afstand wordt gehouden. Door dit 'clusteren' kan een aantal woonwagens dus zó dicht op elkaar staan, dat de weerstand bij brandoverslag nihil is. Daarmee moet dan wel geaccepteerd worden dat een brand binnen dit cluster snel kan overslaan van de ene woonwagen naar de andere. Door voldoende afstand te houden tussen de verschillende clusters kan de brand niet overslaan van het ene groepje woonwagens naar het andere groepje woonwagens. Clusteren is overigens niet alleen vanuit brandveiligheidsoogpunt een oplossing. Het kan ook een wens van de bewoners zijn, bijvoorbeeld om als familie dicht bij elkaar te wonen.

<sup>1</sup> In het Bouwbesluit staan bouwtechnische eisen waar alle bouwwerken in Nederland aan moeten voldoen. In hoofdstuk 3 wordt hier dieper op in gegaan.

# 3. Wetgeving

**Regels rondom brandveiligheid zijn in diverse wetten en verordeningen terug te vinden. In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van regelgeving die een rol kan spelen bij de brandveiligheid van woonwagens.**

## Woningwet

Volgens de Woningwet is een woonwagen een 'bouwwerk'. Woonwagens vallen dus net als (rijtjes)woningen onder het regime van de Woningwet. De Woningwet bepaalt dat alle bouwwerken moeten voldoen aan de voorschriften van het Bouwbesluit 2003, het Gebruiksbesluit, het bestemmingsplan en de gemeentelijke bouwverordening. Verder bepaalt de Woningwet dat voor al het bouwen, herbouwen, verbouwen of het verplaatsen van een bouwwerk een bouwvergunning nodig is. Van deze bouwvergunning mag niet worden afgeweken.

## Bouwbesluit 2003

Alle bouwwerken in Nederland moeten voldoen aan de bouwtechnische eisen uit het Bouwbesluit. Hierin zijn eisen opgenomen voor de veiligheid (bijvoorbeeld sterkte van de constructie en brandveiligheid), gezondheid, bruikbaarheid en energiezuinigheid. In het Bouwbesluit worden grenswaarden bepaald waaraan een bouwwerk minimaal moet voldoen (bijvoorbeeld minimale waarden voor warmte- en geluidisolatie). Bij een bouwaanvraag toetst de gemeente het plan onder meer aan het Bouwbesluit. Daarbij mag de gemeente geen strengere eisen stellen dan dit Besluit stelt. De aanvrager zelf mag natuurlijk wél kiezen voor een hoger kwaliteitsniveau. Het Bouwbesluit stelt ook bouwtechnische eisen ten behoeve van de brandveiligheid van woonwagens (rookdichtheid, materialen, stookplaatsen). Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen nieuwe woonwagens en bestaande woonwagens.

## Nieuwe woonwagens

Voor nieuwe woonwagens geeft het Bouwbesluit aan welke weerstand bij branddoorslag en brandoverslag moet worden bereikt (30 minuten). Daarbij wordt uitgegaan van een identieke, doch spiegelsymmetrische woonwagen<sup>2</sup> die zonder gevaar voor brandoverslag op een afstand van tenminste vijf meter zou moeten kunnen worden geplaatst. Het Bouwbesluit regelt overigens niet dat deze afstand bij plaatsing ook daadwerkelijk moet worden aangehouden, afstanden tussen bouwwerken worden geregeld in het bestemmingsplan.

<sup>2</sup> Dezelfde woonwagen, maar dan gespiegeld, met de denkbeeldige spiegel op de perceelsgrens.

Bij gevaar voor brandoverslag kan in principe dus niet handhavend worden opgetreden op grond van het Bouwbesluit.

## Bestaande woonwagens

Voor bestaande woonwagens geeft het Bouwbesluit geen eisen voor de weerstand tegen branddoorslag en brandoverslag en de afstand tussen woonwagens. Bij gevaar voor brandoverslag kan, net als bij nieuwe woonwagens, in principe dus niet handhavend worden opgetreden op grond van het Bouwbesluit.

## Afstand tussen woonwagens

Het Bouwbesluit ziet toe op de bouwtechnische brandveiligheid van een woonwagen, maar geeft geen eisen voor afstanden tussen de verschillende woonwagens. Afstanden tussen bouwwerken kunnen worden vastgelegd in het bestemmingsplan.

## Handhaving

Bij gevaar voor brandoverslag bij woonwagens kan in principe dus niet handhavend worden opgetreden op grond van het Bouwbesluit. Er wordt wel eens gedacht dat artikel 2.110 een mogelijkheid biedt om een grotere brandweerstand of grotere afstand tussen woonwagens af te dwingen. Dit is echter een misverstand. Artikel 2.110 stelt dat "een bestaand bouwwerk zodanig is dat de uitbreiding van brand voldoende wordt beperkt". Als de gemeente kan aantonen dat aan deze eis niet wordt voldaan, zou men denken dat de gemeente gegronde reden heeft tot handhaving. De gemeente mag echter nooit, ook niet bij handhavend optreden, eisen stellen die zwaarder zijn dan de nieuwbouweisen. Omdat ook bij nieuwbouw clusteren mogelijk is, biedt art. 2.110 geen grond voor handhavend optreden. Optreden tegen brandgevaarlijke clustering van woonwagens kan dus niet op grond van het Bouwbesluit. Het Bouwbesluit stelt immers geen eisen aan de onderlinge afstand tussen woonwagens. Brandgevaarlijke clustering kan wel voorkomen worden via het bestemmingsplan.

## Bestemmingsplan

Voor de brandveiligheid van woonwagenlocaties is de afstand tussen woonwagens of clusters van woonwagens van essentieel belang. Dergelijke voorwaarden kunnen worden vastgelegd in het bestemmingsplan. Met het bestemmingsplan wordt immers de ordening van bouwwerken op terreinen vastgelegd. In het bestemmingsplan kunnen voorwaarden worden opgenomen voor de omvang van woonwagens en de afstand tussen verschillende (clusters van) woonwagens. Als dat in het bestemmingsplan niet

goed is vastgelegd kan brandveilige plaatsing van (clusters van) woonwagens in de praktijk niet worden afgedwongen. Ook kan dan niet handhavend worden opgetreden tegen een grote groep te dicht op elkaar geplaatste woonwagens of het dichtbouwen van de ruimten tussen de woonwagens. Voor gemeenten is het dus van belang een goed bestemmingsplan voor woonwagenlocaties te hebben. In hoofdstuk 4 gaan we hier verder op in.

### Bluswatervoorziening

In het bestemmingsplan kunnen ook regels worden gesteld aan de beschikbaarheid van bluswater.

Een bluswatervoorziening kan ook zijn voorgeschreven in de gemeentelijke bouwverordening. Deze regels in de gemeentelijke bouwverordening vervallen echter met het vaststellen van een nieuw bestemmingplan (zie de nieuwe Wet ruimtelijke ordening).

### Onteigening

Om een bestaande brandveilige situatie op te lossen kan het noodzakelijk zijn woonwagens te verplaatsen of te verwijderen uit een rij of een te groot cluster. Hiervoor kan het nodig zijn een woonwagen of standplaats te onteigenen. Dit kan eventueel op basis van een bestemmingsplan dat volledig is afgestemd op de nieuwe situatie. Gemakkelijk is dit echter niet, de zittende bewoners hebben immers hun verworven rechten. Mocht onteigening de enige oplossing zijn, dan is het in ieder geval raadzaam eerst een gedegen haalbaarheidsonderzoek te doen alvorens de onteigeningsprocedure te starten.

## Gemeentelijke bouwverordening en Gebruiksbesluit

Op grond van de Woningwet moeten gemeenten een bouwverordening opstellen. Hierin staan voorschriften voor bijvoorbeeld het gebruik van woningen en terreinen en het uitvoeren van bouwwerkzaamheden. Sinds op 1 november 2008 het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken (kortweg het Gebruiksbesluit) in werking is getreden zijn de eisen aan het brandveilig gebruik niet meer opgenomen in de gemeentelijke bouwverordening, maar in het landelijk geldende Gebruiksbesluit. Daarmee zijn de eisen aan het brandveilig gebruik van bouwwerken landelijk uniform geworden. Gemeenten mogen hierop geen aanvullende eisen stellen. De eisen uit het Gebruiksbesluit verschillen voor woonwagens niet van de voorschriften voor woningen. Net als in een woonwijk mag bij woonwagens geen brandgevaar worden veroorzaakt en mogen melding, alarmering, brandbestrijding en het redden van personen en dieren niet belemmerd worden.

In de gemeentelijke bouwverordening kunnen bluswatervoorzieningen, een verbindingsweg en opstelplaatsen voor brandweerauto's zijn voorgeschreven. Deze voorschriften moeten echter worden opgenomen in het bestemmingsplan. Volgens de Wet ruimtelijke ordening (per 1 juli 2008) vervallen deze 'stedenbouwkundige voorschriften' uit de gemeentelijke bouwverordening namelijk bij de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan. Ook

als is nagelaten voorschriften voor een bluswatervoorziening op te nemen in het nieuwe bestemmingsplan. Zonder bestemmingsplanvoorschriften voor een bluswatervoorziening kan een gemeente dus een mogelijkheid verliezen op te treden tegen een gebrekkige bluswatervoorziening.

## Brandweerwet

De Brandweerwet speelt geen rol in de brandveiligheid van woonwagenlocaties. De Brandweerwet ziet namelijk toe op brandveiligheidsaspecten die niet in andere wetten zijn geregeld, zoals aanrijdtijden voor de brandweer. Bouwtechnische eisen, eisen aan een brandveilig gebruik en brandveilige inrichting en eisen met betrekking tot ruimtelijke ordening worden in de hiervoor besproken wetten en verordeningen geregeld (resp. het Bouwbesluit, het Gebruiksbesluit en de gemeentelijke bouwverordening en het bestemmingsplan).

## Huurovereenkomst

Een aantal gemeenten heeft met succes afspraken over de brandveiligheid vastgelegd in de huurovereenkomst voor een standplaats. Omdat dit een privaatrechtelijke afspraak is kan het bij een conflict nodig zijn een civiele procedure bij de rechtbank te starten. Dit kan lastiger en tijdrovender zijn dan de bestuursrechtelijke procedure die gevoerd kan worden bij overtreding van het Bouwbesluit, de gemeentelijke bouwverordening, het Gebruiksbesluit of het bestemmingsplan.

Gemeenten kunnen overigens niet ingrijpen op grond van een huurovereenkomst die niet door de gemeente is afgesloten, bijvoorbeeld een huurovereenkomst tussen een corporatie en een woonwagenbewoner. Gemeenten die woonwagenlocaties willen overdragen aan een andere partij kunnen dan dus geen privaatrechtelijke afspraken meer maken met de huurders. Om zowel publiekrechtelijk als privaatrechtelijk op te kunnen treden is het dus verstandig in beide voorschriften de brandveiligheid te waarborgen: publiekrechtelijk in het bestemmingsplan én privaatrechtelijk in de huurovereenkomst.

# 4. Handvatten bij het opstellen van een bestemmingsplan voor woonwagenlocaties



In het bestemmingsplan legt de gemeente vast wat waar gebouwd mag worden en hoe groot dat mag zijn. In het bestemmingsplan mogen geen bouwtechnische eisen worden opgenomen (die staan in het landelijke Bouwbesluit), maar wel eisen aan onderlinge afstanden of bebouwingsgrenzen. Met een bestemmingsplan waarin de eisen voor een woonwagenlocatie goed en gedetailleerd omschreven zijn kan brandveilige plaatsing van woonwagens worden afgedwongen en gehandhaafd. Maar brandveiligheid is natuurlijk niet het enige dat van belang is bij het opstellen van een bestemmingsplan.

## Uitgangspunten voor een brandveilige clustering van woonwagens

Voor een brandveilige clustering van woonwagens zou men uit kunnen gaan van de uitgangspunten van het Bouwbesluit 2003: het veilig kunnen vluchten en het voorkomen van een onbeheersbare brand. Deze uitgangspunten hanterend zou in het bestemmingsplan in ieder geval het volgende vastgelegd moeten worden:

- het maximaal aantal toegestane woonwagens in een cluster. Daarbij kan worden uitgegaan van de 'beperkte' clustering van twee tot ten hoogste vier woonwagens (zoals al beoogd in de oude voorschriften van het Bouwbesluit 1992);
- welke (niet bouwkundige) brandveiligheidsvoorzieningen toegepast moeten worden, en
- welke minimale afstand tussen de clusters moet worden aangehouden.

Om ongewenste clustering van zeer grote woonwagens te voorkomen zou daarnaast een grens gesteld kunnen worden aan de totale omvang (gebruiksoppervlakte) en dakhoogte van woonwagens en bijgebouwen in één cluster.

Daarnaast kan in het bestemmingsplan vastgelegd worden welke ruimten onbebouwd moeten blijven. Zo kan voorkomen worden dat brandgevaarlijke situaties ontstaan doordat de ruimten tussen de woonwagens worden volgebouwd.

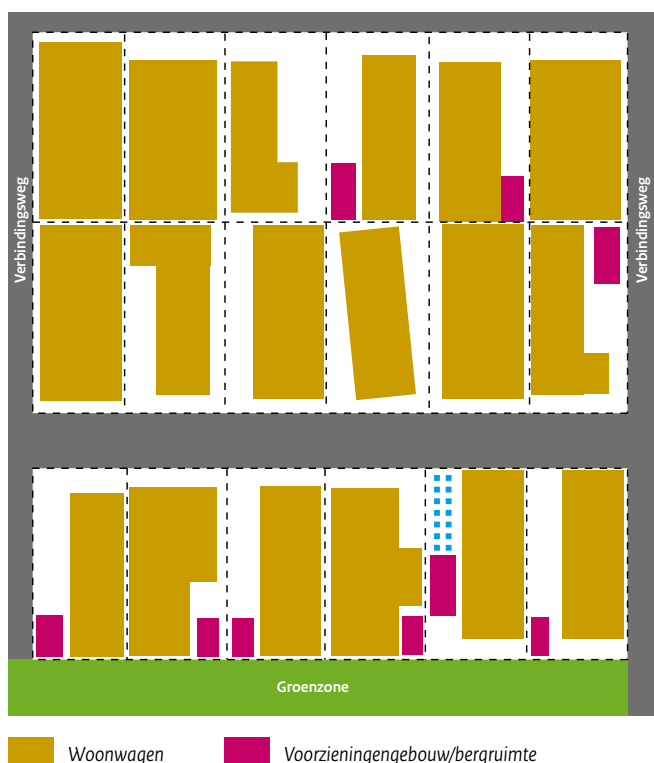
## Vluchtwegen en bereikbaarheid brandweer

Bij brand moeten mensen veilig kunnen vluchten en moet de brandweer het vuur zo snel mogelijk meester kunnen worden. Bij het opstellen van een bestemmingsplan voor woonwagens is het verstandig ook hier rekening mee te houden. Houdt doorgangen voor brandweer en andere hulpdiensten vrij en zorg ervoor dat er voldoende paden vrij worden gehouden om te kunnen vluchten in geval van nood.

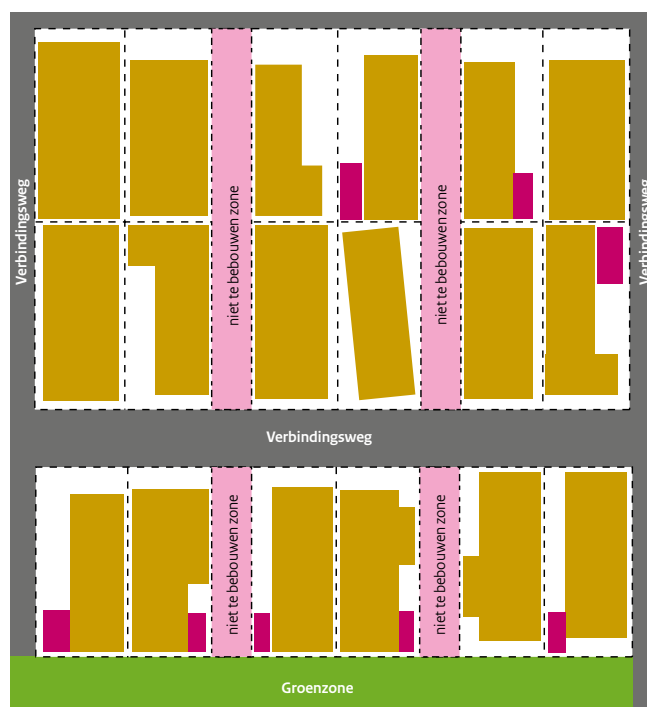
## Andere aandachtspunten

Bij het ontwerpen van een bestemmingsplan voor een woonwagenlocatie speelt niet alleen brandveiligheid een rol. Bewoners moeten er met plezier kunnen wonen, kinderen moeten ruimte hebben om te spelen, families kunnen er behoefte aan hebben dicht bij elkaar (geclusterd) te wonen, er moet ruimte zijn om auto's te parkeren, enzovoorts. Daarnaast moeten ook toeleveranciers, politie en ambulancediensten voldoende toegang hebben tot de woonwagenlocatie. Ook voor deze zaken moet ruimte worden opgenomen in het bestemmingsplan.

### Geen grenzen gesteld aan clustering



### Beperkte clustering door 'niet te bebouwen zone'



# 5. (Ver)plaatsen en verbouwen van een woonwagen

Het plaatsen, herplaatsen of verplaatsen van een woonwagen is “bouwen” volgens de Woningwet. Op grond van de Woningwet is hiervoor altijd een bouwvergunning nodig. Het Besluit Bouwvergunningstvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken geeft een aantal voorwaarden waaronder met name kleinere bouwwerken en verbouwingen zonder bouwvergunning gebouwd mogen worden. De mogelijkheden om bouwvergunningstvrij te (ver)bouwen zijn bij een woonwagen beperkter dan bij een woning. Aan- en uitbouwen en bijgebouwen bijvoorbeeld kunnen bij woningen onder bepaalde voorwaarden zonder bouwvergunning worden gebouwd, maar zijn bij woonwagens niet bouwvergunningstvrij. Elke woonwagen moet voldoen aan het Bouwbesluit en moet passen in het bestemmingsplan. Passen in het bestemmingsplan betekent dat de woonwagen zowel qua positionering als afmetingen in overeenstemming is met de bepalingen in het bestemmingsplan.

## Bouwbesluiten: nieuwbouw of bestaande bouw

Het Bouwbesluit maakt onderscheid in eisen voor bestaande bouw en voor nieuwbouw. Hieronder wordt nader toegelicht wanneer welke eisen van toepassing zijn.

### Plaatsen van een nieuwe woonwagen

De woonwagen moet bij eerste plaatsing altijd voldoen aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit. Het gaat immers om een geheel nieuw bouwwerk.

### Verbouwen van een woonwagen

Bij het verbouwen van een woonwagen moeten de aanpassingen voldoen aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit. Als het onredelijk zou zijn de nieuwbouweisen toe te passen (bijvoorbeeld als dit hele ingrijpende aanpassingen vergt) kan de gemeente hiervan ontheffing verlenen tot het niveau van bestaande bouw,

tenzij bij het voorschrift anders is aangegeven. Voor het deel van de woonwagen dat niet wordt verbouwd gelden de Bouwbesluiten voor bestaande bouw.

### Verplaatsen van een woonwagen

Een woonwagen die ongewijzigd van de ene standplaats naar de andere standplaats wordt verplaatst moet daarbij voldoen aan de eisen voor bestaande bouw. Er wordt immers niets veranderd. Worden bij de verplaatsing aanpassingen gedaan aan de woonwagen, dan moeten deze aanpassingen voldoen aan de nieuwbouweisen. Ook hiervoor geldt dat de gemeente ontheffing kan verlenen tot het niveau van bestaande bouw als het toepassen van de nieuwbouweisen onredelijk zou zijn. Het deel van de woonwagen dat niet wordt verbouwd moet (blijven) voldoen aan de Bouwbesluiten voor bestaande bouw.

### Woonwagens zonder bouwvergunning

Woonwagens waarvoor om welke reden dan ook nog niet eerder een bouwvergunning is aangevraagd moeten bij verplaatsing alsnog aan de bouwvergunningplicht voldoen. De verplaatsing wordt dan beschouwd als eerste plaatsing. Daarbij moet dan dus voldaan worden aan de eisen voor nieuwbouw. Net als bij eerste plaatsing is hiervan geen ontheffing mogelijk.

Een uitzondering hierop geldt voor woonwagens van voor 1992. Woonwagens vallen pas sinds intrekking van de Woonwagenwet onder de Woningwet en zijn daarmee pas sinds die tijd bouwvergunningplichtig. Een woonwagen van voor 1992 is dus zonder bouwvergunning geplaatst. Om een bouwvergunning te kunnen verkrijgen voor verplaatsing van zo'n woonwagen hoeft de woonwagen niet te voldoen aan de nieuwbouweisen. De woonwagen moet overigens wel, zoals alle bouwwerken, altijd (blijven) voldoen aan de Bouwbesluiten voor bestaande bouw. Wordt de woonwagen bij verplaatsing verbouwd, dan moeten de delen die verbouwd worden voldoen aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit. Als dit onredelijk zou zijn, kan de gemeente hiervan ontheffing verlenen tot het niveau van bestaande bouw.

## Vereisten aan een standplaats

Ook voor het aanleggen van een nieuwe standplaats voor een woonwagen is een bouwvergunning nodig. Het is niet toegestaan een woonwagen te plaatsen op een zonder bouwvergunning aangelegde standplaats.

Voor standplaatsen van voor 1992 geldt dezelfde uitzondering als voor woonwagens van voor 1992. Ook standplaatsen waren voor 1992 niet bouwvergunningplichtig. Een woonwagen mag dus alleen op een bouwvergunningloze standplaats geplaatst worden als deze standplaats van voor 1992 is.

treten als de brandveiligheid of andere belangen in het geding komen. In tabel 2 is een voorbeeld gegeven van hoe het zonder toestemming plaatsen van een woonwagen of toercaravan of het overnachten erin kan worden aangepakt.

## Plaatsen van een reiscaravan op een woonwagenstandplaats

Soms wordt er een reiscaravan geplaatst op een woonwagenstandplaats, bijvoorbeeld als woning voor de kinderen. Daarmee krijgt de reiscaravan een 'plaatsgebonden karakter' en wordt het dus een woonwagen. Vanaf dat moment is de reiscaravan volgens de Woningwet een bouwwerk en moet dus voldoen aan de eisen van het Bouwbesluit 2003.

Omdat voor de caravan nooit eerder een bouwvergunning is aangevraagd zal deze bij eerste plaatsing op een woonwagenstandplaats zelfs aan de nieuwbouweisen van het Bouwbesluit moeten voldoen. Een reiscaravan zal hier vrijwel zeker niet aan voldoen. Speciale parkeerplaatsen voor één of meerdere reiscaravans zouden hiervoor een praktische oplossing kunnen bieden. Onder welke voorwaarden dit zou kunnen kan worden vastgelegd in de APV (Algemeen Plaatselijke Verordening), het bestemmingsplan en overeenkomsten met eigenaren en bewoners van woonwagens. Het is belangrijk dat dit goed gebeurt. Gedogen kan het moeilijk maken op te

tabel 2 : Voorbeelden van hoe het zonder toestemming plaatsen van een woonwagen of toercaravan of het overnachten erin, kan worden aangepakt

| Waar   | strafbaar feit / overtreding  | Handhavingsgrond                        | Handhaver                  | actie (voorbeelden uit gemeentelijke praktijk)                            |
|--|---|---|----------------------------|---|
| Openbaar terrein:<br>• weg<br>• parkeervlakken<br>• stoep<br>• groen   | Parkeren gedurende langere aansluitende periode dan toegelaten (bijvoorbeeld 3 dagen) | Algemene Plaatselijke Verordening (APV) | politie of parkeertoezicht | Procesverbaal, dwangsom en zonodig wegslepen.                             |
| Dit geldt ook voor de openbare weg/ruimte op of aangrenzend aan een woonwagenlocatie   | Foutief parkeren  | 169 t/m 174 WWV                         | politie of parkeertoezicht | Procesverbaal, dwangsom en zonodig wegslepen.                             |
|  | Nachtverblijf   | Algemene Plaatselijke Verordening (APV) | politie of parkeertoezicht | Direct handhaven door opleggen van dwangsom of uitschrijven procesverbaal |
| Niet openbaar terrein:<br>• bebouwingsvlak standplaats<br>• standplaats buiten bebouwingsvlak<br>• prive parkeerplaatsen<br>• particulier terrein<br>• overige niet openbare ruimte (dit kan ook een grasveld zijn voor gemeenschappelijk gebruik) | Plaatsen of bouwen zonder vergunning van burgemeester en wethouders                   | Art 40 Woningwet                        | Bouw- en woningtoezicht    | Bestuursdwang of oplegging van een last onder dwangsom                    |
|  | Plaatsen of bouwen op gehuurde grond zonder toestemming verhuurder                    | Art 74 BW: wanprestatie                 | Eigenaar grond/verhuurder  | Civiele procedure tegen de huurder van de grond                           |
|  | Plaatsen of bouwen zonder toestemming eigenaar grond                                  | Art 162 BW: Onrechtmatige daad          | Eigenaar grond/verhuurder  | Civiele procedure tegen eigenaar tourcaravan                              |

# 6.

## Brandveilig gebruik

De woonwagen kan bouwtechnisch brandveilig zijn, het terrein conform bestemmingsplan brandveilig ingericht, maar onveilig gebruik kan er alsnog voor zorgen dat men niet veilig kan vluchten. Daarom nog een paar aandachtspunten voor een brandveilig gebruik van een woonwagenlocatie.

### Bouwwerken op de standplaats

Ruimte is op een woonwagenlocatie vaak schaars. Om te voorkomen dat de toch al schaarse ruimte wordt volgebouwd met bijgebouwen of dat woonwagens enorm worden uitgebreid met aanbouwen en dakkapellen is het bouwvergunningsvrij bouwen bij woonwagens beperkter dan bij woningen. Zo mogen aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en dakkapellen bij een woonwagen niet zonder bouwvergunning worden geplaatst. Met de bouwvergunningtoets kan de gemeente onder meer in de gaten houden of de brandveiligheid en de vluchtwegen niet in het geding komen. In het Besluit bouwvergunningsvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken is benoemd welke bouwwerken onder welke voorwaarden wel bouwvergunningsvrij mogen worden gebouwd.

### Parkeren

Brand kan zich ook verspreiden via auto's en andere voertuigen. Hoe dichter de auto's op elkaar staan, hoe groter het risico daarop. Daarnaast mogen auto's de vluchtroutes niet belemmeren en de brandblusvoorzieningen en de route van de brandweer niet blokkeren. Dit geldt overigens ook voor de toegang van diverse andere hulpdiensten en voorzieningen. Het is verstandig hier rekening mee te houden in het bestemmingsplan en de APV (Algemeen Plaatselijke Verordening).

### Rookmelders

Rookmelders alarmeren in een vroeg stadium bij brand. Bewoners kunnen dan op tijd vluchten en de brandweer alarmeren. Een rookmelder is vooral belangrijk als woonwagens dicht bij elkaar staan en de brand daardoor snel kan uitbreiden en bij langere vluchtroutes. Rookmelders zijn bij woonwagens niet verplicht. Het advies is natuurlijk deze wel te plaatsen. Hierover zouden ook afspraken gemaakt kunnen worden in de huurovereenkomst. Of de verhuurder kan zelf zorgdragen voor de aanwezigheid van rookmelders. Een goede rookmelder is aangesloten op het lichtnet en voldoet aan NEN2555.

### Brandblusmiddelen

Met brandslanghaspels en handbrandblussers kunnen bewoners een beginnende brand zelf blussen of onder controle krijgen. De aanwezigheid van dergelijke brandblusmiddelen kan niet worden afgedwongen door de gemeente, dit is een verantwoordelijkheid van de bewoners zelf. Over de aanwezigheid van brandblusmiddelen kunnen wel afspraken gemaakt worden in bijvoorbeeld de huurovereenkomst. Als advies geldt daarbij een voorkeur voor brandblussers met vijf kilo vorstvrij blusmiddel, geschikt voor alle branden (ABC blusmiddel). Brandslanghaspels kunnen namelijk bevriezen.

De openbare bluswatervoorziening is wel een verantwoordelijkheid van de gemeente. In de omgeving moeten voldoende brandkranen of open water zijn, zodat de brandweer voldoende water heeft om een brand te kunnen blussen.

### Vluchtwegen, zowel binnen als buiten

Het belangrijkste bij brand is dat mensen snel naar een veilige zone kunnen vluchten. Dat betekent dat zowel binnen als buiten zo min mogelijk obstakels moeten zijn. Binnen is uiteraard een verantwoordelijkheid van de bewoner zelf, bewoners kunnen slechts gewezen worden op het nut van een onbelemmerde vluchtweg. De route buiten de woonwagen mag niet door een smalle gang gaan of overdekt zijn, maar moet door een niet-besloten ruimte lopen (buitenlucht) waar rook, vuur en hitte niet kunnen blijven hangen.

### Voorkomen van belemmering en hinder

Eigenlijk zijn het voor de hand liggende geboden, maar ze zijn in ieder geval ook als regel vastgelegd in het Gebruiksbesluit. Net als op een perceel van een woning of een ander gebouw is het volgens het Gebruiksbesluit verboden om:

- brandgevaar te veroorzaken;
- melding van, alarmering bij of bestrijding van brand te belemmeren;
- vluchtmogelijkheden te belemmeren, en
- het redden van personen of dieren te belemmeren.



# Colofon

## Met dank aan:

de meelezers van  
het LODG, Landelijk Overleg van Deconcentratie Gemeenten  
Gemeente Groningen, Gemeentelijk Bureau Woonwagenzaken  
Gemeente Rotterdam, dS+V  
Brandweer Nijmegen  
Brandweer Haaglanden  
en aan fotograaf Govert Verberg m.m.v. Brandweer Haaglanden

## Bestelinformatie

Deze publicatie is te bestellen en te downloaden via [www.vrom.nl](http://www.vrom.nl)  
of via Postbus 51 Infolijn, telefoon 08008051 (gratis) onder  
vermelding van VROM 8304

## Datum publicatie

april 2009

## Meer informatie

Deze brochure is uitgegeven in voorjaar 2009. Gebruikers moeten  
attent zijn op komende wijzigingen in regelgeving.

Op [www.vrom.nl/bouwregelgeving](http://www.vrom.nl/bouwregelgeving) vindt u meer informatie over  
onder meer het Bouwbesluit. U vindt hier ook verschillende  
brochures over de toepassing van de bouwregelgeving.

Op [www.overheid.nl](http://www.overheid.nl) zijn onder meer de Woningwet en het  
Bouwbesluit te vinden.

Op [www.infomil.nl](http://www.infomil.nl) vindt u FAQ's over vrijplaatsen op  
woonwagenlocaties.

## Contactgegevens VROM-Inspectie

VROM-Inspectie  
[www.vrom.nl](http://www.vrom.nl)

Regio Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)  
Groningen, telefoon 050 5992700

Regio Oost (Overijssel, Gelderland)  
Arnhem, telefoon 026 3528400

Regio Zuid (Noord-Brabant, Limburg)  
Eindhoven, telefoon 040 2652911

Regio Noord-West (Noord-Holland, Utrecht, Flevoland)  
Haarlem, telefoon 023 5150700

Regio Zuid-West (Zuid-Holland, Zeeland)  
Rotterdam, telefoon 010 2244444



Dit is een publicatie van: Ministerie van VROM  
Rijnstraat 8 | 2515 XP Den Haag | [www.vrom.nl](http://www.vrom.nl)

